

Rapport om Grønlands uran sender Nuuk og København på kollisionskurs

Kvinder har fået smag for tegneserierne

Før i dag, har jeg ikke kunnet spørge ind til et andet menneske. Det kan jeg nu. Det er helt fantastisk

Den 15-årige stammer Matti Aagaard Lumby, efter at have stået ansigt til ansigt med sin største frygt

DANMARK Side 3

KULTUR Side 1

DANMARK Side 8

WORLD'S BEST DESIGNED NEWSPAPER

POLITIKEN

Mandag

18. sept. 2013
Årgang 128 Nr. 348
Pris 30,00
Kundecenter
Pol. Riksen 70 15 01 01
1. udgave
www.politiken.dk

Mindre fødesteder begår de fleste fejl

Fødesteder med under 1.000 fødsler årligt laver flere skader på mor eller barn end steder med 3-4.000, viser ny forskning.

FØDSLER

TANJA PARKER ASTRUP

Store fødesteder begår færre fejl, der medfører skader på mor eller barn og udløser erstatning fra Patientforsikringen, end små fødesteder. Det viser ny forskning, som for første gang kobler patientsikkerhed sammen med fødestedets størrelse. Når patienter klager over fejlbehandling, får hver anden medhold, når fødslen er foregået på et sygehus med mindre end 1.000 fødsler årligt. På fødesteder med 3-4.000 fødsler om året bliver kun en ud af tre klager anerkendt. »Det er helt essentielt, at der er den rigtige ekspertise til stede, som kan handle hurtigt i akutte situationer. Hvis du har under tusind fødsler om året, ser du simpelthen ikke nok akutte situationer til at opretholde de kompetencer, der skal til, siger læge Maria Milland, der uddanner sig til speciallæge og står bag studiet sammen med klinichef på Rigshospitalet Morten Hedegaard og overlæge ved Patientforsikringen Jens K. Christoffersen.

Medicinske fejl under fødsler er sjældne i Danmark. Patientforsikringen anerkender cirka 30 klager om året - svarende til en per 2.000 fødsler. Men når de sker, kan konsekvenserne være permanente hjemmekader eller endog død. Det nye studie omfatter samtlige fødsler i Danmark over en 15-årig periode, knæpændt 537 skader, som tilsammen udløste 277 millioner kroner i erstatning. Forskerne ser også på, hvad der har udløst skaderne. Og konkluderer, at patienter langt oftest - i fire ud af fem tilfælde - får medhold, fordi der ikke er handlet, som en erfarne specialist ville have gjort. Især her halter de små fødesteder efter de store.

»Der har ikke altid været en speciallæge til stede på de mindre sygehuse, og man har ikke levet op til den standard,« siger Maria Milland. Formand for Danske Regioners Sygehusudvalg Ulla Astmann (S) siger om det nye studie: »Det er interessant input. Det drejer sig jo om at skabe bedre sikkerhed, og det er også i gang med. Hun henviser til regionernes projekt Sikre fødsler, som er bevilliget fem millioner kroner og begyndte sidste år. Planen er, at samtlige fødselslæger og jordemødre skal undervises og eksamineres i at tolke morens veer og barnets hjerteslag for at få

lov til at arbejde på en fødeafdeling. Ulla Astmann peger også på, at forskningsresultaterne flugter med udviklingen mod stadig færre fødesteder. »Og i takt med at der kommer nye store sygehuse frem mod 2020, vil vi nok se flere små fødesteder lukke ned, men hvilke og hvornår ved jeg ikke, siger hun. I studiets undersøgelsesperiode fra 1995 til og med 2009 er der sket en kraftig reduktion i antallet af fødesteder. Fra 47 til 29. Og i dag er tallet nede på 24. Men der er stadig fem, som sidste år havde under 1.000 fødsler: Thisted, Holstebro, Haderslev, Nykøbing Falster og Bornholm. Og i dag er der krav om, at alle fødeafdelinger skal have en speciallæge til stede døgnet rundt. Det afspejler sig dog endnu ikke i antallet af klagemønstre, viser foreløbige tal for 2010-12. Og der skal ikke hukkes flere fødesteder, mener jordemoderforeningen. Det vil både koste næstbed og tryk og give for lang transport for mange fødende. »Hvor går så grænsen? Skal vi også en dag med, at alle danske kvinder skal føde i Hamborg? Det tror jeg ingen ønsker. Fødsler hører til, der hvor vi bor - det er med til at definere et samfund, siger formand Lillian Bondo. Forskerne vil ikke blande sig i debatten om lukning af fødeafdelinger. De nøjes med at give en række anbefalinger, der skal reducere antallet af skader. tanja.parker@politiken.dk

Hvad giver mere sikre fødsler? 1. sektion side 3

Kulturarv | 1970'ers børnehaven på museum

Q. Børnsten K. 730 No

En børnehavestue fra Brønby Strand, komplet med børnemøbler, bongotrommer og 1970'ernes ideellefiske brændeovn, er flyttet ind på Nationalmuseet, der zoomer ind på børnelivet som en del af vores velfærdshistorie. Foto: John Love/Nationalmuseet

POLITIKEN MENER

Lobbyisme i luften

Nye kampfly binder Danmark til forkert strategi

Der udspekuleres på et øjeblik om en lobbyistisk af helt uventede dimensioner i Danmark forbindelse med det planlagte køb af et antal nye jagtfly til afløsning af det bedagede F-16. Tidligere forvarminister Gitte Lillelund Bech (V) er nu på lønningsskiltet hos Advice, der repræsenterer Eurofighter i lobbyislaget om det danske luftarm, og andre har hyret tidligere generaler i luftvåbnet eller tidligere blå og røde spindoktore. Forvaret selv er naturligvis også stærke interne lobbyister, og det er nærmest at gætte, hvilken type de foretrækker: Lockheed Martin F-35, der også kaldes Joint Strike Fighter, er på forhånd favoritt. Det er den voldsomste, mest avancerede og dyreste. Og som det næsten er blevet en tradition med det danske forsvare valg af isærkræm, er det også den, der kramper sig stærkt utilkøbt til. Et køb af F-35 ligner en potentielt ny ICA-skandale: støbeskeen, og det er måske derfor meget passende, at staten har valgt en tidligere underdirektør i DS til at stå i spidsen for indkøbsprocessen. Politikere må modstå præsset fra både lobbyister og forsvaret og stille sig selv et langt mere fundamentalt spørgsmål: Skal nye superkampfly virkelig være krutnappet i dansk forsvarpolitik? Svaret bør være et klart nej.

PROBLEMET ER ikke blot, at købet af de dyre fly vil koste et beløb i omegnen af 20-30 mia. kr. og et større milliardbeløb i drift og udvikling i fremtiden. Det største problem er, at det binder Danmark til 00'ernes forfælede udenrigspolitiske strategi, hvor deltagelse i amerikansk styrede bombekampagner og invasioner var det politiske hovedfokus. Det er ikke i Danmarks strategiske interesse. Hovedfokus bør i stedet rettes mod det arktiske område, hvor statsvæbnerne foretlen på pegede, at forsvarets indsats er helt utilstrækkelig, og hvor materiellet er nedsluttet eller forældet. Tilsvarende har Danmark med vorens store handelsbånd et afgørende interesse i at beskytte skibe i internationalt farvand mod pirater. Her kunne de mange penge, der er på vej op i den blå luft, virkelig gøre en forskel og Danmark spille en sikkerhedsrolle, der er vigtigere end deltagelse i bombemissioner - også for vores nærmeste allierede, USA, der selv primært sætter på de langt billigere droner som fremtidens luftvåben. Der er tid til at sætte om. Lobbyister i og uden for forsvaret må ikke få held til at binde os til forliden med en historisk fejlinvestering. km

Bilpriser halveret siden 80'erne

Mens bilsalget styrtdykker i Europa, køber vi rekordmange biler.

PRIVATØKONOMI

PER THEEMANN

Under autostemmen 'Biler i Bellø i København i 1987 var den billigste bil en skrabet sovjetisk Lada til 79.000 kroner. I dag kan man for under 70.000 kroner få en Ford Ka med servostyring, gardinairbags og elektronisk stabilitetsprogram. Prisen på markedets billigste nye bil er dermed mere end halveret. I nutidige kroner ville Lada'en fra 1987 nemlig koste 140.000 - over det dobbelte af Forden. Heri ligger hovedårsagen til, at vi køber nye biler som aldrig før, mener branchen.

»Førstgangskøbere har fået det markant lettere, fordi de billigste fabriksnye biler nu koster det samme som i midtforløbet - for man korrigerer for inflation,« siger chefføkonom Tejs Laustsen Jensen, Danske Bilimportører. Så godt går bilsalget, at den tegner til for tredje år i træk at slå alle rekorder. Alene sidste år rullede 170.000 nye biler ud på de danske veje. Og det er paradoksal. Dansk bilfælgt hjulpe sælget Normalt falder bilsalget nemlig, når den økonomiske vækst halter som nu. Det ses i resten af Europa, der styrer mod det dårligste bilsalg i 30 år, selv om priserne på biler dykker præcis som i Danmark. Umiddelbart kan prisfaldene derfor ikke alene forklare udviklingen. Den danske afgift på biler bidrager også. Dens andel af prisen stiger til 100 procent, for hver en krone som bilen koster mere end 162.000 kr. alt i alt. Men på biler op til 162.000, udgør afgiften blot 105 procent.

»Efterhånden som vi kan producere billigere biler, er de billigste kommet så langt ned i pris, at de udelukkende er belagt med den lavere afgift. Pludselig er de billigste biler altså blevet meget billigere,« siger Ulrik Schönemann, direktør i Volkswagen Danmark. Den billigere produktion skyldes fremkomsten af mikrobil. Syv af tiådens 10 mest solgte biler tilhører denne gruppe, som ofte kun fylder 3,5 meter i længden. For blot seks år siden var den mest solgte bil en næsten fem meter lang VW Passat. Mikrobil er så billig i køb og brug, at de helt forandrer danskernes bilkøb, vurderer økonomi Las Olsen, Danske Bank: »Købet af de nye små og benzinekonomiske biler er mere en besparelse end et luksusforbrug, sådan som nye biler ellers har haft status af i Danmark. per.theemann@politiken.dk

Beom i bilklub kan gøre Danmark til... 1. sektion side 10

VEJRET: Nogen sol og byge, 13 til 19 grader. Frisk vind fra sydvest.

MONSIEUR LAZMAR PHILIPPE FALARDEAU Pluspris 60 kr. Alt, pris 100 kr. Køb på politiken.dk/plus eller i Plusbutikken Vestergade 22, København.

HØRAPPARAT GIVER BILDRER UD. RING PÅ 70 230 560. Med de nye høreapparater får flere nuancer med lyden. VIL KAN OGSÅ HJÆLPE DIG. DANSK HØRECENTER. GRATIS HØRUNDERSØGELSE.

Adgang til Emerging Markets. Aktier fra Emerging Markets har de seneste 10 år præsteret forte afkast. Sydinvest Global EM-aktier kan du sprede din investering ud på spændende aktiemærker fra hele verden, bl.a. Latinamerika, Afrika og Fernostan. Læs mere på opparing.nu. Et rigere liv. Sydinvest

En bil på vej op i den blå luft, virkelig gøre en forskel og Danmark spille en sikkerhedsrolle, der er vigtigere end deltagelse i bombemissioner - også for vores nærmeste allierede, USA, der selv primært sætter på de langt billigere droner som fremtidens luftvåben.

KULTUR

Efter eventyret med pladeselskabsprisen, der ville bestemme lidt for meget, har Oh Land begået sit bedste album til dato.
Anmeldelse. Side 12

KRITIK | DEBAT | NAVNE

Her er velfærdssamfundets kronjuveler

En børnehave fra 1970'erne er kulturarv. Det mener man på Nationalmuseet, der har fået doneret en komplet stue fra en børnehave i Brøndby Strand og netop har sat trælegetøjet og møblerne i montre.

UDSTILLING

Den fysiske dreng siger det selv tydeligt, hvis nogen skulle være i tvivl. Han er børnehavens største barn. Hans hænder er formentlig dem, der kender puslespillene, bongotrommen og træklodserne bedst. Og han er den, der har siddet længst på den lille stol.

Måske netop derfor er det ham, der tør svare museumsmændene på trods af den store forsamling fremmede voksne med blikket rettet mod ham og hans små kammerater på tur i vindlækker fra Brøndby Strand.

«Kan I genkende tingene i montrene», spørger museumsmændene.
«Ja, det er vores», siger drengen.
«Men nu er de vores. Nu er de kommet ind i museets montre», konstaterer manden og spørger:

«Er det ikke sjovt?»
Tavshed. Nogle sekunder går. Forsamlingen af voksne står med store åbentendte smil.

Så nikker den fysiske dreng og sætter ekstra krop på bevægelsen.
Lettede ler alle. Drengen siger:

«Men vi bruger stolen til stoledans. Velfærdssamfundet gennemsyner vores liv og er flettet ind i vores personlige livshistorier, fra vuggestue til gravsted. Det er baggrunden for et netop afviklet forskningsseminar på Nationalmuseet og den lille udstilling samme sted. Museumsinspektør og seniorforsker Lykke Lafarque Pedersen, der står i spidsen for projektet, siger:

«Velfærdstatens søjler er kultur. Den er tillært. Men vi lægger ikke mærke til den, og derfor har velfærdens kulturarv hidtil været et underbevidst felt.»

På Nationalmuseet har man valgt først at zoomme ind på børnelivet, for især her er der gennem de seneste 60 år sket en kolossal forandring. Mens kun hvert tiende barn kom i institution i 1960'erne, tager nu ud af ti danske børn hver morgen nu alshed med deres forældre.

Derfor er Ager, den fysiske dreng fra Børnehaven Strandbo i Brøndby Strand, til femisering på museet. Hans fortid blev skabt som del af Kage Bugt-planen fra 1969-1974. Børnehaven blev bygget og indrettet efter idealerne i 1970. Nærmest intet er smidt ud, og kæderne under børnehaven har været fuld af scrapbøger, ideoptagelser fra koloniturer i telt og håndtegnede ugeplaner på farvet karton. Da børnehaven skulle have nye, tidssvarende møbler sidste år, kontaktede den nu pensionerede leder Nationalmuseet:

«Vi lavede en komplet stue fra 1970'erne

med møbler, dukkekrog og legetøj doneret.»

På Nationalmuseet bliver man ofte spurgt, så gæster fra udlandet: «Hvor kan vi se det danske velfærdssamfund?». Men man har været nødt til at melde på:

«Og da tilbuddet om børnehaven kom, takkede vi straks ja», siger museumsinspektøren Lykke Lafarque Pedersen.

Stolen, der følger barnets krop Tidligere på dagen står hun i udstillingssalen, da puslespillet, der viser en mand med rød mulepose, endnu ikke er kommet på plads inde i montren. Jeg får lov at løfte brikkerne, og siger hej igen til den fuldklægede mand med bar røv, som jeg genkender fra min egen børnehavetid i 1970'erne.

«Det afspejler et andet forhold til seksualiteten. Og det fortæller en historie om, hvad man syntes var vigtigt at lære i børnehaven i 1970'erne: Mænd og kvinder ser forskellige ud uden tøj på, men nøglenhed er naturlig, og det naturlige er idealt», forklarer museumsinspektøren.

Den fuldklægede 1970'er-mand skal ind i montren til det andet trælegetøj i primærfarvet, bongotrommen af træ og leder og en rød-orange kommode, som stod i dukkekrogen.

«Men hvor præcis sidder velfærdssamfundet, spørger jeg?»

«Man kan ikke sige, at det sidder lige dér et sted i puslespillet. Velfærd er, at man tilgodeser fællesskabet og det enkelte barn og ser verden fra barnenes perspektiv. Se på stolen og læg mærke til, hvordan den er designet efter barnets anatomi», siger Lykke Lafarque Pedersen og peger på det lille træmøbel, der har været brugt uafbrudt i 43 år.

Den lille Hukstol blev produceret af en familiefjer møbelfabrik på Fyn med træ fra et lokalt savværk. Den blev produceret i 100.000 eksemplarer og var populær i de danske daginstitutioner. Nu er den udsåket til fordel for høje stole ud fra hensynet til de voksne, så de ikke skal bukke sig ned.

«Og læg mærke til hullet i stoleryggen», siger Lykke Lafarque Pedersen.

«Hullet blev en del af designet, fordi alle børn dengang gik i overalls. Spændet, der samlede seleterne på ryggen, ville ellers genere børnene, og stolen ville blive ridset.»

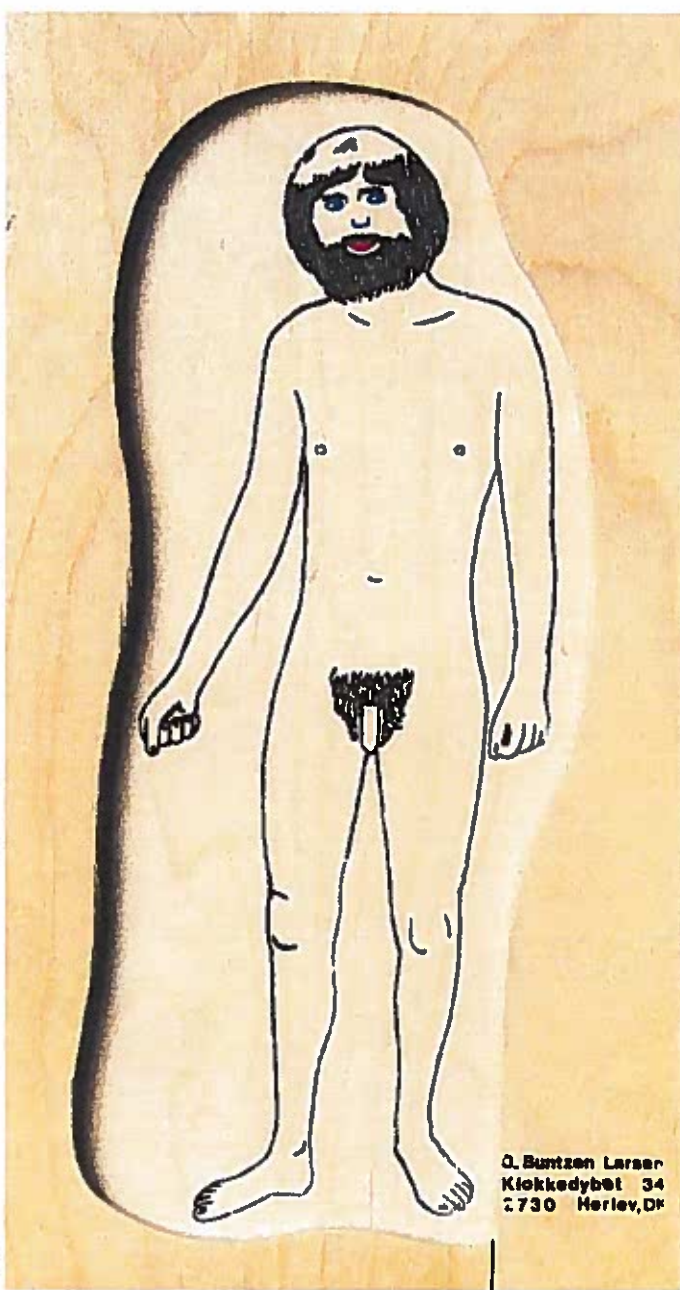
Afslåede børn forbejdt Når hverdagsgang får museumsmure og placenters forstigning i en montre, så vi hage-gnidende kan betragte dem på distancen, plejer det at være trøst på, at noget vigtigt er passet. Skal vi se børnehavens ting i montren som tegn på, at det danske velfærdssamfund er på retur?, spørger jeg.

«Det kunne noget nok tyde på. Men nej, jeg tror snarere, at velfærdssamfundet er ved at ændre sig.

Derfor er det vigtigt, at vi som museum kan vise, hvordan det fungerede tidligere, og kvalificere debatten», siger Lykke Lafarque Pedersen, der har indsamlet forskningsinterview med pædagoger fra børnehaven i Brøndby Strand. Flere har arbejdet der siden 1970'erne.

Og noget er slet også immaterielt.

«De taler om 1970'erne som en mere op-

Q. Buntzen Larsen Kløkkedybøl 34 2730 Hørlev, DK

INDE I VÆRME. Nøgenhed var naturligt, og det naturlige var idealt i 1970'erne. Derfor var den nøgne mand under puslespillerbrikkerne helt cornice fåt i de danske børnehaver. Men der er sket noget de seneste 40 år. Foto: John Lee/Nationalmuseet

timistisk ride, konstaterer hun.

I dag diskuteres aflæste børnehaver-børn i en pædagogisk kontekst. Børn skal helst spise økologisk. Der er ikke længere noget, der hedder at ryge smøger på legepladsen, men der er til gengæld noget, der hedder læseplaner. Dem skal der bruges tid på, mens børnene sidder på nye stole.

Hukstolens tid er ikke forbi. Den har fået benforlængelse og har forladt børnebordet for at sætte sig til bords med andre danske møbelklassikere i ressourcerstærke, designglade danske hjem.

«Men fordi man ikke måtte bruge den samme lim som i 1970'erne, har jeg fået at vide, at den ikke holder så godt», siger Lykke Lafarque Pedersen.

«Det er jo fint, at børn i dag ikke udsættes for farlige dampe fra lim. Men kompletstøtten er samtidig blevet større, og tingene opleves som mere besværlige. Der er flere mennesker, der skal tages i ed, før man kan handle.»

Samtidig har vi beholdt traditionen, som er knyttet til særligt det danske børneliv, selv om vi har en tendens til at tro, at de er indiskutable almenverdier, vurderer museumsinspektøren.

«Danmark er det et ideal, at børn drikker meget mælk, og at de er ude i al slags vejr. De små børn skal helst sove udenfor. Det bliver anset for formentligt, hvis man spørger folk fra andre lande», siger hun.

«Og det er alt sammen kulturelt, og det peger på, hvem vi er.»

De forældrene røg på stuen

Tre veteraner ved montren taler om back in the day. De var ansat som pædagoger i børnehaven fra 1970'erne, til de gik på pension.

«Og puslespillet...», ler den tidligere leder Birgit Jarlov.

«Det ville være utænkeligt, at man kunne købe sådan et i dag - og da slet ikke med den behåring.»

Det føles ikke som så lang tid siden. Årene gik hurtigt, beretter de, men noget har ændret sig:

«Dengang kunne forældre godt finde på at sætte sig ned og tage en smøg og en kop kaffe inde på stuen», siger Anne-Lise Engel.

Jeg spørger, hvad den allerstørste forskel er på dengang og nu?

«Tidens, udbryder de alle tre med det samme.»

«Tiden med børnene. På deres præmisser», siger Birgit Jarlov.

«Vi tog på koloni og lå i telt ude i skov og havde et lokum med. Og vi tog på tur hver uge. Mange af de sjove tiltag er væk. I dag skal der bruges tid på sprogvurdering og lister og alt muligt.»

Imens sidder børnehavedirektøren Ager på en af museets voksenstole med sine kammerater og spiser sin eftermiddagsfrugt. Han kan være sikker på at blive sprogscreenet og gjort skoleklar med læreplaner, inden han forlader børnehaven næste år. Men i dag er han på tur.

Han gnasker vindruer, mens han trommer med hænderne på sine lår for at vise, hvordan han plejede at spille på bongotrommen. Jeg spørger, hvad han egentlig synes om at se sin gamle stue i montren.

«Flas», siger han. «Ikke noget er gammelt, bliver det sådan lidt mærkeligt.»

«Hvad sidder I på i børnehaven, efter I har givet museet jeres gamle stole?», spørger jeg.

«Vi sidder på sådan nogle pæne stole», svarer Ager.

«De er i træ, men de er anderledes hyggelige.»

«De er også høje, siger han.»

© 2013 Nationalmuseet

21. SEPTEMBER - 10. NOVEMBER 2013

MUSIK AF BL. A. MAGTENS KORRIDORER, MARIE KEY, LOVE SHOP, ULIGE NUMRE, RASKE PENGE, SZHIRLEY

TEATERKONCERTEN KØBENHAVN SANGE FRA STORBYEN

CECILIE STENSPIL / LAUS HØYBYE / TOM JENSEN / TRINE PALLESEN / JANNIE FAURSCHOU

KØB BILLET PÅ NBT.DK

NØRREBRO TEATER

Leder af Strandbo, Birger Jarlkov, viser møbler og legetøj frem for Lykke L. Pedersen fra Nationalmuseet. Møblerne vil indgå i en fremtidig udstilling om velfærdssamfundet

BØRNEHUSET STRANDBO KOMMER PÅ NATIONALMUSEET

Af Pia Stenkjær Dragheim, BKI

Børnehuset Strandbo blev etableret i 1970, og en del af husets møblement stammer også tilbage fra dengang. De er dog af så godt håndværk, at de stadig står flot. Da Strandbo sidste år skulle have nye møbler, kontaktede leder Birger Jarlkov derfor Nationalmuseet for at høre, om de var interesserede i de gamle møbler.

Nationalmuseet var meget interesseret i møblerne, da de netop er i gang med et projekt om velfærdssamfundet. Lykke L. Pedersen, Museumsinspektør, fortæller: „Vi har besluttet at hjemtage møblement m.v. fra Børnehuset Strandbo som eksempel på den institutionsudbygning, som blev karakteristisk for 1960'erne og 1970'erne. Børnehaven viser noget om familiemønstret, kvinders arbejde uden for hjemmet, pædagogik og selvfølgelig børneliv i perioden frem til i dag“.

Det var nogle meget fine små møbler, Strandbo kunne give til Nationalmuseet. Der var både stole og borde, bogreoler og legetøjskister samt lamper og det oprin-

delige skilt med „Børnehaven Strandbo“ (ikke børnehuset som i dag) fra institutionens start.

Puslespil i 70'er-stil

Derudover havde Strandbo også en del legetøj liggende. Der var både nogle klodser og puslespil af træ, fx et puslespil i bedste 70'er-stil, hvor man med brikkerne afklæder en mand. Den gamle dukkekrog var også blevet gemt med møbler, og lige netop denne kunne den tidligere medarbejder Mona Larsen huske. Mona Larsen var pædagog i Strandbo fra 1971 til 2000 og mødtes også med Nationalmuseet for at fortælle om livet i institutionen i 70'erne.

Lykke L. Pedersen fra Nationalmuseet vil nemlig meget gerne supplere indsamlingen med en undersøgelse, hvor de interviewer og samler beretninger, fotos og film ind fra de mennesker, der har haft deres arbejde og dagligdag i huset. Projektet bliver en del af Nationalmuseets satsningsområde „Velfærdssamfundet“.

Fra barnepassere til pædagoger

Mona Larsen kan fortælle om, hvordan personalet på institutionen i løbet af 70'erne ændrede sig fra at være barnepassere i en mere traditionel forstand til nutidens pædagoger. Omgangstonen var dengang stiv med fru og frøken og med meget fast rytme, som fx at alle *skulle* sove, og at personalet imens syede dukketøj. Men i løbet af 70'erne blev mere pædagogiske principper for pasning af børnene indført med en ny ledelse. Indtil midten af 70'erne var institutionen også åben om lørdagen.

Kolonier og bondegårdsferier

Nuværende leder Birger Jarlkov kom til institutionen i 1978. Da han er uddannet fritidshjernspædagog og altid har haft lyst til at arrangere udflugter, blev kolonier og bondegårdsferier en fast tradition i institutionen. „Vi havde hvert år en 5-dages tur med overnatning i telt med gammeldags lokum rundt om på Sjælland. I dag er det knapt så primitivt, når vi lejer en koloni i stedet“,

fortæller Birger Jarlkov. Herigennem blev der skabt en masse oplevelser for børnene og deres forældre, som også var engageret i udflugterne. Mange af disse ture er blevet forevige på film og billeder, som Nationalmuseet også har fået.

Så i stedet for at ende på genbrugspladsen vil møblerne fra Strandbo, efter en tur i fryseren for at dræbe eventuelle skadedyr, om et par år være at se på Nationalmuseet og her være med til at fortælle historien om en institution i Brøndby og om velfærdssamfundet i bredere forstand.

Videnskab.dk

Så meget har synet på børn ændret sig

Af: Niels Ebdrup, Journalist
4. oktober 2013 kl. 08:20

Velfærdsstatens historie fortæller også historien om, hvordan samfundet har ændret syn på børn. Det hele kan ses i den skiftende skole-arkitektur.

I Danmark har synet på børns ændret sig utroligt meget på få årtier. Det bliver tydeligt, hvis man ser på, hvordan velfærdsstaten igennem tiden har indrettet skoler og andre institutioner tiltænkt børn.

Det budskab kom frem på det netop afholdte forskningsseminar 'Velfærd på Museum' på Nationalmuseet. Under seminaret forsøgte museums-forskere og historikere at finde ud af, hvordan museer kan lave udstillinger om velfærdssamfundet og gøre dem interessante for børn og unge.

»Velfærdsstatens institutioner er langt fra upersonlige. De er rammer for vores liv. Især den første og den sidste del. Men hvor vi som borgerere gemmer hjemmets minder – strikkede sweatre og fotografier – gemmer vi ikke velfærdsstatens. Det må så være museernes kollektive opgave,« sagde Sune Christian Pedersen, Overinspektør ved Nationalmuseet.

Har fotograferet landets skoler

Et særligt fokus ved seminaret var, hvordan museer kan vise, hvilken rolle børnene har spillet i velfærdsstatens historie.

Professor Ning de Coninck-Smith fra Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet, har i forbindelse med et stort forskningsprojekt forsøgt at dokumentere velfærdsstatens børneinstitutioner for eftertiden.

Hun har rejst rundt i hele landet med en fotograf og taget billeder af velfærdssamfundets børnehaver, feriekolonier, legepladser, boligbyggeri – og især skoler.

»Vores syn på børn har ændret sig igennem århundrederne. Det bliver tydeligt, hvis man ser på velfærdsstatens arkitektur. Den fortæller om hverdagen. Folks liv er muret ind i for eksempel skoler,« sagde professor Ning de Coninck-Smith.

Socialdemokrater: Skolen er Folkets Hus

Ændringer i skolernes arkitektur er også historien om, hvordan vi danskere har ændret vores syn på børn.

I 1800-tallet lavede magthaverne skoler til de fattige arbejderbørn, så samfundet kunne lære dem, hvordan 'man' opfører sig. Men i løbet af 1900-tallet blev skolerne til meget mere end disciplinerende institutioner. Det skete efterhånden som Socialdemokratiet fik mere magt og opbyggede velfærdsstaten.

»I 1930'erne tog skolebyggeriet farve af ønsket om at gøre skolen til et kultursted. Den skulle afløse kirkens tidligere rolle som samlingspunkt og være en slags 'Folkets Hus' i de nye forstæder. Derfor byggede man aula-skoler, hvor der var plads til kulturelle arrangementer.«

»De var et prestigeprojekt, som var elsket af Socialdemokratiet. De nye skoler viste, at intet var for godt til de fattige børn,« sagde Ning de Coninck-Smith.

Vildt: Børn må gå på WC i timen

Selvom børnene skulle have det godt, havde man ikke det samme syn på børn som i dag. I 1930'erne skulle eleverne for eksempel gå på WC på særlige skolegårdstoiletter, mens lærerne havde toiletter i selve skolebygningen.

Anderledes blev det med Carl Nielsen Skolen i Nr. Lyndelse på Fyn, der stod færdig i 1960. Det var en af de første skoler, hvor man lavede forsøg med at lade eleverne gå på toilet i timerne.

Forinden havde embedsfolkene i Undervisningsministeriet luftet idéen, som blev samlet op, da Carl Nielsen Skolen skulle bygges. Toiletterne blev nemlig placeret i selve skolebygningen, og ikke i skolegården.

»Det viser et nyt syn på barnet,« sagde Ning de Coninck-Smith.

Ungerne blev vist mere tillid. Men tingene ændrede sig ikke fra den ene dag til den anden.

»For en sikkerheds skyld lavede arkitekterne skrå toiletsæder, så børnene ikke skulle sidde for behageligt og falde i søvn. Der opstod bare det problem, at det, der skulle ned i toilettet, havde meget svært ved at ramme. Så toiletterne var ikke specielt lækre,« fortalte Ning de Coninck-Smith.

I dag spørger man børn

I dag forsøger velfærdsstaten at tage børn og unge meget mere seriøst. Det så man også på Nationalmuseets forskningsseminar. Et vigtigt punkt på seminarets dagsorden var, hvordan museerne får børn og unge til at komme ind og opleve fortiden – helt frivilligt.

Professor Kirsten Drotner, centerleder ved Danish Research Centre on Education and Advanced Media Materials, Syddansk Universitet, fortalte om den nyeste forskning inden for det område.

Hendes forskningsgruppe har spurgt børn, hvordan de gerne vil have et museum skal være. Det viste sig, at museer helst skal lægge op til en social oplevelse, som når man går i biografen eller til en fodboldkamp.

Samtidig kan museer med fordel inddrage de sociale medier i deres udstillinger, for dem er børn og unge vandt til at bruge.

»Men børnene sagde også, at det ikke handler om at bruge den nyeste teknologi, bare for at bruge den. I stedet skal man bruge noget, der er afprøvet, virker og fungerer intuitivt. De vil have, at museerne bruger teknologien til at skabe oplevelser og muliggøre diskussioner,« sagde Kirsten Drotner.

Man kan fristes til at tænke, at nutidens museer måske skal på museum i fremtiden. De fortæller i hvert fald, hvordan velfærdsstaten i dag indretter sig mere efter børn, end dengang det var kontroversielt at bygge toiletter andre steder end i skolegården.

URL: <http://videnskab.dk/kultur-samfund/sa-meget-har-synet-pa-born-aendret-sig>
© Ophavsretten tilhører Videnskab.dk